

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

**TÌM HIỂU DI TÍCH ĐÌNH LƯƠNG XÁ
(THÔN LƯƠNG XÁ – XÃ KIM LƯƠNG
HUYỆN KIM THÀNH - TỈNH HẢI DƯƠNG)**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC**

**Người hướng dẫn:
Sinh viên thực hiện: TRẦN THỊ THƯỜNG**

HÀ NỘI - 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.	Trang
1.Lý do chọn đề tài.....	4
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	6
3. Phương pháp nghiên cứu.....	6
4. Mục đích nghiên cứu.....	7
5. Bố cục khóa luận.....	7

CHƯƠNG 1. LỊCH SỬ HÌNH THÀNH VÀ QUÁ TRÌNH TỒN TẠI CỦA DI TÍCH LỊCH SỬ ĐÌNH LƯƠNG XÁ

1.1.Khái quát về vùng đất nơi di tích tồn tại.....	9
<i>1.1.1. Vị trí địa lý.....</i>	9
<i>1.1.2. Lịch sử hình thành.....</i>	9
<i>1.1.3. Đời sống kinh tế.....</i>	11
<i>1.1.4. Đời sống văn hóa xã hội.....</i>	12
<i>1.1.5. Tình hình dân cư.....</i>	12
1.2. Lịch sử di tích đình lương xá.....	13
<i>1.2.1. Lịch sử nhân vật được thờ.....</i>	13
<i>1.2.2. Niên đại khởi dựng và quá trình tồn tại của di tích.....</i>	15

CHƯƠNG 2. GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC, NGHỆ THUẬT VÀ LỄ HỘI ĐÌNH LƯƠNG XÁ.

2.1. Giá trị kiến trúc.....	18
<i>2.1.1. Không gian cảnh quan.....</i>	18
<i>2.1.2. Bố cục mặt bằng.....</i>	20
<i>2.1.3. Kết cấu kiến trúc.....</i>	21
<i>2.1.3.1. Nghi môn.....</i>	21

2.1.3.2. Đại bái.....	22
2.1.3.3. Hậu cung.....	26
2.1.3.4. Giải vũ.....	29
2.2. Giá trị nghệ thuật.....	30
2.2.1. Trang trí kiến trúc.....	30
2.2.1.1. Trang trí bên ngoài kiến trúc.....	30
2.2.1.2. Trang trí bên trong kiến trúc.....	31
2.2.2. Một số di vật tiêu biểu.....	37
2.2.2.1. Di vật bằng đá.....	37
2.2.2.2. Di vật bằng giấy.....	37
2.2.2.3. Di vật bằng gỗ.....	38
2.3. Lễ hội.....	47
2.3.1. Thời gian và không gian diễn ra lễ hội.....	49
2.3.2. Chuẩn bị lễ hội.....	50
2.3.3. Diễn trình lễ hội.....	54
2.3.3.1. Phân lễ.....	54
2.3.3.2. Phân hội.....	60
2.3.4. Giá trị lễ hội trong đời sống cộng đồng.....	62
2.3.4.1. Giá trị cố kết cộng đồng.....	62
2.3.4.2. Giá trị hướng về cội nguồn.....	63
2.3.4.3. Giá trị cân bằng đời sống tâm linh.....	64
2.3.4.4. Giá trị sáng tạo và hưởng thụ văn hóa.....	64
2.3.4.5. Giá trị bảo tồn, làm giàu và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc.....	66

CHƯƠNG 3. BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH

ĐÌNH LƯƠNG XÁ TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY.

3.1. Hiện trạng của di tích.....	69
3.1.1. Hiện trạng bảo quản di tích.....	69
3.1.2. Hiện trạng lễ hội.....	72
3.1.2.1. Một số ý kiến đề xuất về lễ hội đình Lương Xá.....	74
3.2. Vấn đề bảo tồn và tôn tạo di tích.....	76
3.2.1. Cơ sở pháp lý.....	77
3.2.2. Bảo quản tu bổ và tôn tạo di tích.....	82
3.3. Khai thác và phát huy giá trị di tích đình lương xá trong giai đoạn hiện nay.....	87
KẾT LUẬN.....	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	94

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.

Lịch sử đã đi qua để lại trên dải đất hình chữ S biết bao nhiêu dấu ấn, những dấu ấn không thể phai mờ trong tâm thức của con người Việt Nam. Dấu ấn đó là những nét đẹp, là niềm tự hào của bao thế hệ đã đi qua. Đời đời nối tiếp những truyền thống oai hùng và vẻ vang, để từ đó hội tụ trong từng vùng miền một vẻ đẹp, vẻ đẹp ấy đã làm nên trang sử chói lọi của nước nhà.

Quá khứ đã dần trôi vào dĩ vãng, cùng với lớp bụi mờ thời gian cũng làm cho con người ta quên đi một cách nhanh chóng những gì mà thuở xưa ông cha ta đã cố gắng dựng xây và bảo vệ. Điều đó đang dần có sức ảnh hưởng to lớn đến những giá trị của cả một dân tộc, của cả một quốc gia. Như chúng ta đã biết hiện tại luôn được bắt đầu từ quá khứ. Những gì hiện thực hôm nay ta đã có và nhìn thấy, được đánh đổi bằng những giọt mồ hôi và xương máu của thế hệ cha anh. Thật đáng quý và trân trọng biết bao nếu như mỗi chúng ta thấu hiểu được đạo lý “*Uống nước nhớ nguồn- Ăn quả nhớ người trồng cây*”. Đó là đạo lý nhắc nhở chúng ta làm người, nhắc nhở chúng ta hãy nhớ đến những gì mà các bậc tiền nhân đã dày công xây dựng, những công trình ấy trước hết được đề cao tới nhu cầu tâm linh của người dân Việt Nam và một phần nào đó là chỗ dựa vững chắc trong trường kỳ kháng chiến, nó tạo nên sức mạnh giúp cả dân tộc ta vượt qua khó khăn thử thách, chiến thắng những kẻ thù mạnh nhất để đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Ngày nay ở bất cứ nơi đâu, trên mọi miền Tổ quốc ta cũng dễ dàng bắt gặp những di tích lịch sử văn hóa, đó là những tài sản quý báu mà ông cha ta để lại. Các di tích này mang trong mình những dấu ấn và hơi thở của thời đại, chứa đựng những giá trị kiến trúc, nghệ thuật, phong tục tín ngưỡng của từng vùng miền khác nhau. Với 54 dân tộc anh em và 54 sắc màu văn hóa, những di sản văn hóa ấy luôn là sợi chỉ xanh, là tấm thảm muôn màu, và là điểm tựa để gắn kết các dân tộc ta thêm tình đoàn kết.

Trong cùng một phạm vi, những nét tiêu biểu của làng xã luôn là một điểm nhấn nói lên những đặc trưng của mình. Đặc sắc nhất là những công trình kiến trúc tôn giáo, tín ngưỡng gọi cho ta nhớ về một thời oai hùng đấu tranh chống giặc ngoại xâm và cùng đó là những phong tục tập quán được hội tụ trong làng xã. Đình Lương Xá cũng vậy, ngoài những giá trị tiêu biểu về kiến trúc và nghệ thuật, đình còn hội tụ nhiều nét văn hóa tiêu biểu, đó là bộ mặt của thôn.

Qua bao thời gian, các thế hệ nối tiếp nơi đây đã tạo dựng nên những giá trị văn hóa truyền thống độc đáo và vẫn được bảo lưu cho đến tận ngày nay. Đình Lương Xá có từ lâu đời, nổi tiếng linh thiêng và gắn với nó là những câu chuyện độc đáo hấp dẫn có nhiều bí ẩn. Ngoài giá trị về vật thể, đình còn nổi lên giá trị văn hóa phi vật thể được cộng đồng cư dân Lương Xá đời đời kế tục trên nền truyền thống, song phần nào đó cũng tiếp thu những gì tinh hoa nhất của thời đại một cách có chọn lọc.

Đình Lương Xá nói riêng và những di tích khác trên mọi miền Tổ quốc nói chung, là cả một bảo tàng sống về kiến trúc, điêu khắc, trang trí và phong tục cổ truyền, tín ngưỡng niềm tin của dân tộc Việt Nam. Những di tích ấy có ý nghĩa lớn lao nếu ta đi sâu vào nghiên cứu, phân tích bóc tách từng lớp văn hóa chứa đựng trong đó để phần nào hiểu rõ hơn về cội nguồn văn hóa dân tộc mình. Để biết lựa chọn khai thác cũng như bảo tồn phát huy những tinh hoa truyền thống đạo đức, thuần phong mỹ tục lấy đó làm nền tảng để xây dựng một nền văn hiến Việt Nam đậm đà bản sắc dân tộc. Những năm gần đây cùng với sự đổi mới của đất nước, các di tích đã được khởi sắc, bởi người ta thừa nhận rằng: chính di tích lịch sử văn hóa đã góp phần hoàn thiện con người, hoàn thiện cái Chân- Thiện- Mỹ trong mỗi con người khi đến với di tích. Thế hệ trẻ Việt Nam hôm nay luôn khát khao hướng về nguồn cội, tìm lại quá khứ dân tộc thông qua di tích lịch sử văn hóa.

Do sự khắc nghiệt của khí hậu, sự biến đổi của thời gian và những cuộc chiến tranh liên miên trong lịch sử nên những di tích còn lại không nhiều, trong đó nhiều di tích đang trong quá trình xuống cấp trầm trọng, có nguy cơ bị phá hủy hoặc dần đi vào lãng quên biến mất hẳn. Trong điều kiện làm chủ đất nước, làm chủ những di sản của đất nước mình, việc nghiên cứu tìm hiểu những giá trị và góp phần bảo tồn phát huy các di sản văn hóa ngày càng được chú trọng. Là người con thôn Lương Xá đang học tập tại trường Đại học Văn hóa, khoa Di sản Văn hóa, với mong muốn tìm hiểu sâu sắc lịch sử văn hóa địa phương mình, tôi đã chọn đề tài TÌM HIỂU DI TÍCH LỊCH SỬ ĐÌNH LƯƠNG XÁ (thuộc xã Kim Lương, Kim Thành, Hải Dương) làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là Di tích lịch sử Đình Lương Xá thuộc xã Kim Lương, huyện Kim Thành, tỉnh Hải Dương.

Phạm vi nghiên cứu:

- Về thời gian: Nghiên cứu di tích đình Lương Xá gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi khởi dựng cho đến nay.
- Về không gian: Nghiên cứu di tích đình Lương Xá trong không gian lịch sử, văn hóa của vùng đất nơi di tích tồn tại.

3. Phương pháp nghiên cứu.

Khóa luận đã sử dụng phương pháp nghiên cứu duy vật biện chứng và duy vật lịch sử, để xem xét những sự vật và hiện tượng phát triển theo quy luật tất yếu khách quan. Phương pháp liên ngành như Bảo tàng học, Mỹ học, Sử học, Dân tộc học, Xã hội học.v.v.. trong đó phương pháp khảo sát tại thực địa là chủ yếu: quan sát, miêu tả, đo vẽ, chụp ảnh, phỏng vấn để thu thập thông tin, tài liệu về di tích.

4. Mục đích nghiên cứu.

Nhằm tìm hiểu sâu hơn những giá trị cơ bản của đình về kiến trúc, nghệ thuật, văn hóa, đồng thời xác định niên đại và sự tồn tại cũng như quá trình biến đổi của di tích trong lịch sử. Để từ đó đề xuất những giải pháp nhằm trùng tu, tôn tạo và phát huy những mặt tích cực của di tích trong nhịp sống hôm nay.

5. Bố cục khóa luận.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, khóa luận được chia làm 3 chương như sau:

Chương 1: Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của di tích lịch sử

Đình Lương xá.

Chương 2: Giá trị kiến trúc, nghệ thuật và Lễ hội Đình Lương Xá.

Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích Đình Lương Xá

trong giai đoạn hiện nay.

Bất cứ công việc gì cũng không đơn thuần, khi viết về đề tài này người viết cũng gặp không ít khó khăn vướng mắc đó là hệ thống tài liệu. Có thể nói rằng các tài liệu viết về di tích này không nhiều, thậm chí chưa có một bài nghiên cứu khoa học về Đình ngoài bộ hồ sơ xếp hạng năm 2001 hiện đang lưu giữ ở kho Bảo tàng Hải Dương. Do vậy cơ sở làm khóa luận là chủ yếu tiến hành nghiên cứu khảo sát tại thực địa.

Với mong muốn sâu đi vào nghiên cứu, để phần nào hiểu rõ được lịch sử địa phương cũng như những nét văn hóa đặc trưng của quê hương của mình, nhưng khóa luận không tránh khỏi những thiếu sót bởi hạn chế của bản thân. Vậy rất mong được sự đóng góp ý kiến của cô Nguyễn Thị Minh Lý cùng toàn thể thầy cô trong ngành để bổ xung và hoàn thiện khóa luận. Qua đây em xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới TS Nguyễn Thị Minh Lý - người đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ em trong suốt quá trình làm khóa luận. Đồng thời em cũng xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới các thầy, cô giáo trong khoa Di sản Văn hóa - Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, Ban quản lý di tích đình Lương

Xá và các cá nhân, các ban ngành liên quan đã giúp đỡ em hoàn thành khóa luận này.

KẾT LUẬN.

TÀI LIỆU THAM KHẢO.

PHỤ LỤC.

TÀI LIỆU THAM KHẢO.

1. **Trần Lâm Biền** (2003). *Đồ thờ trong di tích của người Việt*. Nxb Văn hóa thông tin.
2. **Trần Lâm Biền** (2008). *Diễn biến kiến trúc truyền thống Việt vùng Châu thổ sông Hồng*. Nxb Văn hóa thông tin Hà Nội.
3. **Nguyễn Du Chi** (2003). *Hoa văn Việt Nam từ thời tiền sử đến nửa đầu thời kỳ phong kiến*. Nxb Mỹ thuật.
4. **Dư địa chí (tập 1)** (2008). Nxb chính trị Quốc gia.
5. **Phạm Thị Chính** (2010). *Lịch sử Mỹ thuật Việt Nam*. Nxb Đại học Sư phạm.
6. **Nguyễn Đăng Duy - Trịnh Thị Minh Đức** (1993). *Bảo tồn Di tích Lịch sử Văn hóa*. Nxb Bộ văn hóa thông tin trường Đại học Văn hóa Hà Nội.
7. **Lê Tiến Dũng** (2011). *Văn hóa cội nguồn sức mạnh Việt Nam*. Nxb Văn hóa thông tin.
8. **Trịnh Thị Minh Đức - Phạm Thu Hương** (2007). *Bảo tồn Di tích Lịch sử Văn hóa*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
9. **Nguyễn Thị Huệ** (2005). *Lịch sử sự nghiệp bảo tồn bảo tàng Việt Nam*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
10. **Vũ Tam Lang** (1991). *Kiến trúc cổ Việt Nam*. Nxb Xây dựng Hà Nội.
11. **Dương Văn Sáu** (2004). *Lễ hội Việt Nam trong sự phát triển du lịch*. Nxb Đại học Văn hóa Hà Nội.
12. **Dương Văn Sáu** (2008). *Di tích lịch sử - văn hóa và danh thắng Việt Nam*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
13. **Trần Quốc Vượng** (2007). *Cơ sở văn hóa Việt Nam*. Nxb Giáo dục Hà Nội.
14. *Bài giảng (Tổ chức kho)* TS. **Nguyễn Thị Minh Lý**.
15. *Báo văn nghệ Hải Dương*, số 127.1/2013. Tạp chí xuất bản hàng tháng.

16. *Luật di sản văn hóa* (2001), được sửa đổi bổ sung năm 2009. Nxb CTQGHN.
17. *Hồ sơ xếp hạng di tích đình Lương Xá* (2001). Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch Hải Dương.
18. *Lễ hội dân gian tỉnh Hải Dương* (2010) Hội đồng xuất bản. Nxb...
19. *Lịch sử Đảng Bộ và Nhân dân xã Kim Lương 1930 – 1945* (2001) - Hội đồng biên soạn, tại xưởng in Nxb Thế giới.
20. **Nhiều tác giả** (2000). *Kho tàng Lễ hội cổ truyền*. Nxb văn hóa Du lịch. Tạp chí VH-NT, Hà Nội.
21. **Nhiều tác giả** (1999; 2010). *Hải Dương di tích và danh thắng* (tập1, 2). In tại công ty cổ phần in báo và thương mại Hải Dương.
22. *Tài liệu tham khảo*: TS. **Lê Thị Minh Lý** (Phó Cục trưởng Cục Di sản văn hóa).
 - Tăng cường nhận thức và biện pháp quản lý Lễ hội.
 - Bảo vệ Di sản văn hóa phi vật thể - Quá trình nhận thức và một vài bài học thực tiễn từ Việt Nam.
23. *Tạp chí Văn hóa thể thao và du lịch*, số 1 (94) tháng 1/2013.